

Født til å undre: Å stille spørsmål og håpe på svar

«For en sørgelig liten farkost vi er der vi seiler i denne
dempede stillheten gjennom høstmørket.»¹

John Banville

Livet er en gave. Vi har aldri bedt om å bli født. Likevel er vi her, og vi lever i denne underlige verdenen av rom og tid mens vi prøver å finne ut hva alt dette dreier seg om, før mørket omslutter og utsletter oss. Vi driver rundt på et grått og tåkefullt hav av uvitenhet, på jakt etter en solrik øy av visshet, der vi kanskje kan finne klare svar på våre innerste og mest påtrengende spørsmål. Hva er poenget med livet? Hvorfor er vi her? Og hva er det med oss mennesker som får oss til å stille disse spørsmålene?

Denne boka tar opp hva det vil si å være menneske, i en tid da mange lurte på om vi noensinne vil klare å ordne opp i alt rotet og kaoset i verden. Hvis menneskene er så fantastiske, hvorfor står det da så dårlig til med verden? Hvorfor bruker vi noe så vidunderlig til så mye grusomt. Hvorfor sitter det så langt inne å se den ubehagelige sannheten om oss selv i øynene? Dette er ikke akkurat nye spørsmål. De dukker stadig opp – særlig når hendelser utfordrer våre lettvinte antakelser om vår egen eller verdens framtid.

I «de glade tjuetårene» kastet de fleste amerikanere seg på optimismen som lå i lufta. Det var som om ikke bare aksjemarkedet, men hele verden hadde satt kurs rett til himmels. Men så brast bobla. Børskraket på Wall Street uløste en finanskrisen i Tyskland. Det ga Adolf Hitler det politiske insitamentet han trengte for å

bli valgt. I 1934 var Tyskland blitt en nazistisk stat. Fascismens uventede og ubehagelige framgang skapte uro både her og der. Og det aller viktigste var kanskje at den førte til en nødvendig gjennomgang av visse selvgoede antakelser om menneskelig godhet og fornuft.²

Reinhold Niebuhr – en teolog som hadde gjort seg bemerket ved sin kritikk av den sløve og tankeløse optimismen i mye av den vestlige tankegangen – snakket i 1942 om en gjennomgripende form for kulturell uro og desillusjon, samtidig som verden barket sammen i global krig. «Gjennom flere århundrer har vi levd i håpet, og nå går vi inn i skuffelsens tidsalder.»³ Og etter en altfor kort periode etter andre verdenskrig der vi våget å håpe på en framtid som kunne måle seg med fortiden, er nå denne livstrøtte holdningen på vei tilbake.

Da er det kanskje tid for å se nærmere på oss selv igjen, og holde opp et speil som viser oss nøyaktig hvordan vi er, ikke hvordan vi tror vi er? Da jeg vokste opp på 1960-tallet, følte jeg en påtrengende, om enn lite uttrykt, optimisme som nå later til å ha ebbet ut, slik tidevannet trekker seg tilbake. Den gangen preget minnene om andre verdenskrig fremdeles folk kulturelt. Det styrket dem i troen på at alt ville bli bedre og ga dem håp om at den gode utviklingen bare ville fortsette. Men stilt overfor økonomisk sammenbrudd og politiske kriser, økende global terrorisme og den stadige trusselen om klimaendringer, virker det nå som om håpet er i ferd med å svinne. Paradis ser ut til å være satt på vent – nok en gang. Kanskje er det som Milan Kundera sa, at vår lengsel etter paradiset egentlig er en uoppnåelig drøm om å slippe å være menneske.⁴

I krisetider, når desillusjonen brer om seg, er det tid for å tenke grundig gjennom hvem vi egentlig er, og ikke bare gi etter for kynisme og fortvilelse. Det er det denne boka er et forsøk på. Den støtter seg til både religion og vitenskap – to av de viktigste og mest komplekse elementene i moderne kultur – for å utforske menneskets natur, særlig vår søken etter meningen med livet. Ikke minst prøver den å ta opp det som kanskje er det mest foruroligende av alle spørsmål, men som rutinemessig hoppes bukk over av så mange selvtilfredse og selvgoede samfunnskommentatorer:

Hva feiler det oss? Ingen enkeltstående menneskelig vitenskap eller forskningstradisjon er tilstrekkelig for å gi oss det hele og fulle svaret vi trenger for å takle våre svakheter og forme framtiden vår, både individuelt og kollektivt. Men vi er nødt til å se disse tingene i øynene og finne ut hvor veien skal gå herfra. Alt handler om å forstå oss selv og dette mystiske livet som vi har fått i gave.

Jakten på meningen med livet

Ja, hva dreier livet seg egentlig om? Så vidt vi vet, er vi den eneste arten på jorda som stiller dette spørsmålet, og som våger å håpe på å finne et svar. Det virker som om vi er født til å undre, ikke bare til å eksistere.⁵ Å undre er å reflektere, vri og vende på det kjente, utvide vår evne til å forestille oss ting og spørre oss selv om hvilken større sannhet og skjønnhet som kan ligge bak vår verden, bortenfor den horisonten vi vanligvis ser. Vi vil vite hvorfor tingene har fått sin nåværende form, og om de kan peke mot noe større.

Spørsmålet om meningen med livet ble tidligere ofte holdt for å gjøre filosofi svært relevant for livet.⁶ Men som filosofen Susan Wolf nylig bemerket, blir spørsmålet knapt nok stilt i filosofiske kretser nå om dagen – og da bare av naive unge studenter som får profesjonelle filosofer til å vri seg av forlegenhet av deres enkle tilnærming.⁷ Men nå er det mange som lurar på om den akademiske filosofien helt har mistet kontakten med de spørsmålene som virkelig betyr noe for folk, og som en gang var det som skapte filosofien. Dette var synet til Henry David Thoreau (1817–1862), i den mye leste klassikeren *Walden – Livet i skogene* (1854). «I dag har vi professorer i filosofi, men ingen filosofer.»⁸

Dessverre vil nok Thoreaus ord framstå som sanne for altfor mange lesere i dag. Filosofi later til å ha blitt studiet av andre filosofer, en øvelse i akademisk selvbeskuelse og profesjonell selvoppfatning i stedet for et engasjement for livets viktigste spørsmål – spørsmål som nå ofte blir avfeid som intellektuelt inkonsekvente eller naive fordi de er så vanskelige å svare på. Men kanskje burde vi ha lyttet til Milan Kundera da han sa at «det er nettopp de spørsmålene det ikke finnes noen svar på, som markerer ytterpunktene

for menneskets muligheter, og som trekker opp grensene for tilværelsen vår».⁹ Slike spørsmål utforsker grensene våre og utfordrer oss til å ta intellektuelle risikoer for å overskride grensene til en kjølig rasjonalisme.

Men mens Wolf sørgmodig bemerker at diskusjonen om hvorvidt det finnes en mening med livet, nå later til å ha blitt «bannlyst fra filosofien», har spørsmålet garantert ikke blitt mindre aktuelt i dagliglivet til helt vanlige mennesker – som søker mening, verdi og hensikt. Eller med andre ord: som søker en trygg og meningsfull forståelse av det livet de skal leve i denne merkelige og forvirrende verden. Profesjonell filosofi sier ikke at det ikke er verdifullt å prøve å finne en mening med livet, den har bare stengt den ute.¹⁰

Heldigvis skorter det ikke på andre som er ivrige etter å engasjere seg i dette store spørsmålet og ta det på alvor. Psykologi – en empirisk forskningsdisiplin som er langt mer oppmerksom på menneskers behov og hva de er opptatt av enn filosofien nå ser ut til å være – har satt søkelyset på hvor viktig spørsmålet om mening er for vårt velbefinnende.¹¹ Det virker som om mennesker higer etter et «stort bilde» som får oss til å føle at vi er en del av noe større enn oss selv.¹² Det er bare sånn vi mennesker er.

For å utforske dette nærmere, skal vi nå se på hvordan menneskets søken etter meningen med livet henger sammen med en annen fundamental menneskelig erfaring – en undring over verdens skjønnhet.

Undring og meningen med livet

Nå og da føler vi oss overveldet av en følelse av ærefrykt eller noe vi opplever som gåtefullt, ofte i møte med naturens skjønnhet eller storslagenhet som synes å gi et slags hint om en større virkelighet som kanskje ligger bortenfor vår erfaringshorisont. Mange blir slått av undring og glede over at det i det hele tatt eksisterer noe, andre over det utrolige faktum at vi lever og er i stand til å ta inn over oss denne merkelige verdenen vi befinner oss i. Det er som om et slør fjernes, bare for et øyeblikk, og vi får et lite glimt av et lovet land som venter på å bli kartlagt og utforsket.

G.K. Chesterton snakker om at «målet med det kunstneriske og åndelige livet» er å «søke denne underets skjulte soloppgang». ¹³ Hvis vi fengsles av dette synet, lengter vi etter å få vite mer. ¹⁴ Det kan bli en nøkkel til vitenskap, kunst, litteratur og religion ¹⁵ – kort sagt: til alt som gir mening og verdi i et menneskes liv. En følelse av at det virkelig finnes et slikt stort bilde, blir en drivkraft for kreativ utfoldelse, og i kjølvannet av den vekkes menneskets store jakt på kunnskap og visdom. ¹⁶

Denne følelsen av undring har en formidabel kraft til å vekke den poetiske forestillingsevnen, som utfordrer det som ofte viser seg å være en trangsynt, dogmatisk og overdrevent intellektuell framstilling av verden, og i stedet innbyr til å vurdere om det er noe mer ved virkeligheten enn det en utarmet rasjonalistisk filosofi kan tilby oss. ¹⁷ Vi kan heller ikke unngå å legge merke til hvilken utrolig evne en «forbløffende forundring» (Albert Einstein) har til å motivere og styrke naturvitenskapene. Richard Dawkins og jeg er uenige om mange spørsmål i livet, men vi fryder oss begge over den veldige skjønnheten i verdenen rundt oss. ¹⁸ Likevel går universets uendelighet sterkt inn på oss og tvinger oss til å vurdere universet på dets egne vilkår. Hvorfor? Fordi det er altfor stort til å kunne fattes helt og fullt av «den altfor begrensede menneskehjernen» (Dawkins). ¹⁹

Som Aristoteles påpekte for mer enn to tusen år siden, fungerer opplevelsen av undring som en invitasjon til å legge ut på en oppdagelsesreise i vår verden, der vår mentale horisont utvides og øynene våre åpnes. ²⁰ Naturvitenskapene er til syvende og sist en intellektuell hyllest til universet, idet vi prøver å fatte dets mysterier med de redskapene vi har til rådighet. Likevel skjønner vi ganske snart at de begrepsmessige systemene vi lager for å skape denne forståelsen, sliter med å takle den overveldende virkeligheten, slik gamle vinsekker sliter med å takle ny vin. Opplevelsen vi har av undring, er både et uttrykk for gleden over universets storslagenhet og prakt, og en erkjennelse av vår manglende evne til å ta dette helt og fullt inn over oss. Som vi skal se, er vitenskap og religion på hver sin måte en oppfordring til å løfte blikket fra den verdenen vi ser rundt oss, og prøve å utvide vår horisont

mot en større virkelighet som ligger under og forklarer det vi ser.²¹

Hvor kommer vitenskapen inn i alt dette?

Jeg begynte dette kapittelet med å sitere den irske forfatteren John Banville. Hans tidlige verker viser en klar anerkjennelse av «hanging til orden» som ligger under menneskets jakt på mening. Banville bemerker hvordan forskere som Kopernikus og Kepler ønsket å skape orden i verden, og deretter prøvde å leve i henhold til den meningsrammen de hadde funnet. «Jeg så en slags patetisk skjønnhet i deres overdrevne leting etter en måte å være i verden på, i deres eksistensialistiske leting etter noe som kunne være autentisk.»²²

Men argumentasjonen for dette synet døde bort på 1900-tallet, da den ble konfrontert med hvor ufullkommen og foreløpig menneskets kunnskap er. Den kulturelle investeringen i vitenskap som et redskap for innsikt i mening eller verdi, viste seg å være en feilvurdering. Da denne feilvurderingen ble mer allment anerkjent etter andre verdenskrig, opplevde vestlig kultur en forvandling fra «kartesiansk sikkerhet til wittgensteinsk håpløshet», der et tidlig håp om å finne opplysningstidens hellige gral, den krystallklare vissheten om rasjonalistisk ufeilbarlighet, gradvis måtte vike for en erkjennelse av verdens kompleksitet.²³

Banville skildrer denne langsomme og tilsynelatende ugjenkallelige overgangen fra rasjonell visshet til eksistensiell fortvilelse og kynisme med en elegant prosa som formilder den sviende diagnosen av situasjonen vi befinner oss i. Det den ene generasjonen tok for å være rasjonelle fakta, så en annen på som kulturelle konstruksjoner. Det er et problem at rasjonelle forfattere på sytten- og attenhundretallet ignorerte eller fortiet ting, i håp om at retorikken i deres «lettevinte og grunne rasjonalisme» (C.S. Lewis) ville distrahere folk så de ikke så det manglende samsvaret med virkeligheten.²⁴ Mens disse rasjonelle påstandene lever videre i den merkelige bakevja som kalles «nyateismen», prøver alle andre å finne ut hvordan de skal takle den ubehagelige situasjonen vi befinner oss i. Selv

ikke vitenskapen kan gi oss sikre svar på spørsmålene vi stiller om mening, verdi og hensikt.

Albert Einstein gikk nærmere inn på dette poenget i et skjelsettende foredrag han holdt på instituttet for teologi ved Princeton University i 1939.²⁵ Einstein hevdet at naturvitenskapene var i en klasse for seg selv når det gjaldt kompetanse. Likevel advarte han om at «den vitenskapelige metoden ikke kan lære oss noe annet enn hvordan fakta er avhengige av og står i forhold til hverandre». Mennesker trenger mer enn det en «rent rasjonell oppfatning av vår eksistens» kan gi oss. Det at vi stiller slike grunnleggende spørsmål om mening og verdi, innebærer likevel ikke at vi glir over i en slags overtroisk irrasjonalitet. «Objektiv kunnskap gir oss solide instrumenter for å kunne nå visse mål, men selve det endelige målet og lengselen etter å nå det, må komme fra en annen kilde.» For Einstein kan ikke de grunnleggende oppfatningene som er «nødvendige og bestemmende for vår måte å opptre på og våre vurderinger», utvikles eller opprettholdes på en «utelukkende vitenskapelig måte». Einstein var tydelig på at dette ikke innebar noen kritikk av vitenskapen, det var ganske enkelt en opplyst og nødvendig erkjennelse av hvor grensene for vitenskapen går.

Einsteins poeng gjenspeiles i en slående uttalelse av sir Peter Medawar (1915–1987), en framstående britisk biolog som kjempet for et folkelig engasjement i vitenskapen: «Bare mennesker finner veien ved hjelp av et lys som lyser opp mer enn den jordflekken de står på».²⁶ Medawars bemerkninger peker på viktigheten av transcendens i menneskets søken etter mening – ønsket om å se på oss selv som en del av et større bilde som strekker seg ut over våre umiddelbare behov og bekymringer. Det virker som om mennesker føler en sterk trang til å finne noe dypere enn det de finner ved å undersøke den empiriske verden. Det finnes en mengde forskningslitteratur som hevder at vi takler vår sammensatte og uklare verden bedre hvis vi føler at vi finner mening og verdi både i vårt eget liv og i det store systemet av ting rundt oss.²⁷

Selvfølger det noen som mener at vitenskapen, og vitenskapen alene, kan fortelle oss alt vi trenger å vite om meningen med universet og livet. Dette standpunktet kalles ofte scientisme, noe vi

vanligvis forstår som «en totalitær holdning som ser på vitenskap som den sanne målestokken og det avgjørende kriteriet når det gjelder alle interessante spørsmål».²⁸ Noen forskere mener faktisk at den delen av virkeligheten som metodene deres kan fange opp, utgjør hele virkeligheten. Og noen filosofer har vært ukloke nok til å prøve å «tilpasse filosofien til målene, eller i det minste midlene, til forskerne».²⁹

Likevel vil de fleste forskere jeg kjenner, være uenige og mene at vitenskapen utgjør en del av «det store bildet» av virkeligheten – men bare en del. Vi må også hente kunnskap fra andre kilder for å utfylle den begrensede forklaringen av virkeligheten som vitenskapen står for. Vitenskap er en pålitelig kilde for kunnskap om universet, basert på våre erfaringer. Likevel er det ingen grunn til å tro at vitenskapen kan vise hele virkeligheten. Det trengs utvilsomt et supplement. Så hvilke andre kilder har vi som kan utvide vårt syn på virkeligheten?

Hvordan passer religion inn?

Vitenskap er utvilsomt en vesentlig kilde i menneskets søken etter forståelse og kunnskap. Men det finnes en annen kilde, som jevnlig blir avvist av de som begrenser virkeligheten til det som kan bevises av fornuft og vitenskap. Opplevelsen av ærefrykt og undring over naturen, som motiverer vitenskapen, viser seg også å være en inngangsport til det vi så utilstrekkelig beskriver som «religion». For psykologen William James dreide religion seg først og fremst om «troen på at det finnes en eller annen slags orden vi ikke kan se, og at gåtene om naturens orden kanskje kan finnes og forklares av denne troen».³⁰ Likevel gir ikke James oss noe mer enn et nyttig sted å begynne å tenke over dette. Et av de store temaene i klassisk gresk filosofi var tross alt at det finnes en *arché*, et grunnleggende prinsipp for orden og sammenheng i verden og i tankene våre.³¹ Selv om det ikke nødvendigvis kommer til uttrykk i det vi i dag kan kalle religiøse termer, ligger den samme tanken til grunn for kristendommen, slik den også gjør i mange andre religiøse tradisjoner.

Susan Wolf peker med rette på at religion nå er en av de viktigste kildene til mening og verdi i kulturen vår.³² Som mennesker trenger vi noe som kan binde sammen hjernen og hjertet, fornuf-ten og erfaringen, og ikke begrense oss til rasjonalismens kjedeli-ge og fattige verden, blottet for fantasi. Som fysikeren Alexander Wood ved Cambridge så våkent konstaterte, bør vi først og fremst kreve av en religion at den kan «kaste lys over livet og gjøre det til en helhet».³³

Dette poenget ble spesielt klart formulert av Salman Rushdie i hans Herbert Read minneforedrag ved universitetet i Cambridge i 1990. Han hevder at opp gjennom årene har religionen støtt på tre slags behov som den sekulære, rasjonalistiske materialismen ikke har klart å tilfredsstille.³⁴ For det første gjør den oss i stand til å uttrykke vår følelse av ærefrykt og undring, delvis ved å bidra til at vi bedre forstår livets storhet, og delvis ved å bekrefte at vi er unike. For det andre gir den oss «svar på det som ikke kan besvares», ved å ta tak i de store spørsmålene som så ofte plager og forvirrer oss. Og til slutt gir den oss en moralsk ramme å leve et godt liv innenfor. For Rushdie gir religionen eller «forestillingen om Gud» oss en «retning for vår ærefrykt for og undring over livet, og et svar på de store spørsmålene om tilværelsen». Alle forsøk på å beskrive eller definere mennesker «i ordelag som utelukker deres åndelige behov», er dømt til å mislykkes.

Denne boka følger innsikten til Rushdie. Enhver omfattende og pålitelig framstilling av menneskeheten må ta med i betraktningen den naturlige dragningen mot religion eller åndelighet som later til å være et iboende aspekt ved menneskets natur. Dette er ikke noe bevis på at religion eller troen på Gud er *riktig*, men det indikerer at det både er *naturlig* og *menneskelig*. Med andre ord er religion og tro en del av hva det betyr å være menneske, og må derfor betraktes som en iboende del av menneskets natur. Anerkjennelsen av dette har nå bred tilslutning.

Å godta et slikt faktum hjelper oss med å forstå det som, iallfall ved første blick, ser ut som noen merkelige selvmotsigelser – for eksempel den toneangivende nyateistiske forfatteren Sam Harris' interesse for østlig mystikk. Likevel har Harris, som så mange

andre ateistiske forfattere, rett og slett bare innsett betydningen av dette aspektet ved menneskenaturen – det vi litt uhøytidelig kan kalle «jakten på det åndelige», enten det er innenfor teistiske eller ateistiske rammer.³⁵ Det er en del av det å være menneske, uansett hvor denne jakten måtte føre oss når det gjelder hva vi mener om Gud eller religion.

Religion: En viktig tanke – et unyttig begrep

Mange lurer på om vi bør finne et nytt ord for det vi tradisjonelt kaller «religion». Økende akademisk og kulturell interesse for fenomenet religion har gjort det smertelig klart for oss at vi strever med å definere hva dette egentlig er.³⁶ Ordet *religion* er hentet fra den klassiske romerske kulturen, der betydningen var like begrenset som den var tydelig. Vestlige lærde brukte det på en rekke menneskelige fenomener, og skapte på den måten et feilaktig inntrykk av at begrepet sto for et globalt eller universelt fenomen. Det er ingen tvil om at det finnes ulike religioner. Likevel er den globale oppfatningen av begrepet «religion» en sosial konstruksjon med bakgrunn i et menneskelig behov for faste begrepsmessige skiller i en kompleks verden. Fenomenet er ekte nok. Problemet ligger i ordene vi bruker for å beskrive det.

Hvordan skal vi så klare å løse dette problemet? Det enkleste svaret er å forkaste det vi kan kalle «fundamentalistiske» teorier om religion, for eksempel den forenklede kognitive tilnærmingen vi finner i «nyateismen», som betrakter religion som en mengde udokumenterbare trosretninger.³⁷ Ifølge dette synet finnes det en global virkelighet som heter «religion», og alle religioner er konkrete eksempler på dette universelle. Slik sett er de det samme åndsproduktet. Men til tross for åpenbare forskjeller og motsetninger, kan vi finne noen trekk som ser ut til å være felles på tvers av religiøse tradisjoner. Et av disse hovedtrekkene er utviklingen av et «stort bilde» av virkeligheten, som gir oss en ramme for å skille ut sannhet, skjønnhet og godhet. Filosofen Keith Yandell gir en god forklaring på dette religionsaspektet: «En religion er et begrepsmessig system som gir oss en tolkning av verden og menneskets

plass i den. Med utgangspunkt i dette gis en beskrivelse av hvordan livet bør leves. Dette kommer til uttrykk gjennom en rekke ritualer, institusjoner og sedvaner.»³⁸

Nå vil det utvilsomt kunne innvendes at slike meningssystemer også finnes utenfor kategorien religion – for eksempel i marxismen og i den metafysisk oppblåste «universelle darwinismen» til Richard Dawkins.³⁹ Som filosofen Mary Midgley har påpekt, kan dette få oss til å forstå hvorfor marxismen og darwinismen – «de to store sekulære trosretningene i dag» – har så mange «trekk som minner om religion».⁴⁰ Selv om dette aspektet kanskje ikke er *særegent* for religioner og skiller dem ut fra alt annet, kan det uansett hevdes at det er *karakteristisk* for religioner og gir dem en egen posisjon i menneskets søken etter mening. Religion gir plass til menneskets dype søken etter mening, og er stadig relevant ved en frydefull, gryende erkjennelse av at det faktisk finnes et objekt for lengselen vår – noe utenfor oss som på en eller annen måte samsvarer med våre dypeste intuisjoner og følelser.

Men denne oppfatningen av religionens evne til å skape og opprettholde meningsbærende systemer, reiser naturligvis et spørsmål. Finnes det en mulighet for at vitenskapen og troen kan veve narrative sine sammen til noe større, og dermed hjelpe oss å forstå verden og livet enda bedre?

Å veve et bedre bilde av virkeligheten

Den kjente sosiobiologen Edward O. Wilson (født 1929) har lenge tatt til orde for behovet for *konsiliens* – evnen til å veve sammen en rekke kunnskapstråder til en syntese som gjør oss i stand til å komme fram til et mer tilfredsstillende og berettiget syn på virkeligheten. «Vi drukner i informasjon, mens vi hungrer etter klokskap. Verden vil heretter bli styrt av syntetikere, folk som kan sette den rette informasjonen sammen til rett tid, tenke kritisk over den og på en klok måte foreta viktige valg.»⁴¹

Hvis Wilson har rett i at vi «hungrer etter klokskap», hvordan skal vi da bli kloke på livets største spørsmål, og ikke bare nøye oss med informasjon om hvordan universet ser ut til å fungere? Nå

likner vi mest på folk som vet hvordan et piano virker, men likevel ikke klarer å spille en melodi på det. Som Wilson ganske riktig har observert, må vi *syntetisere* – veve sammen innsikt og finne fram til et bedre og mer omfattende syn på menneskeheten som kan fungere som en hjelp for livet, og gi oss et håp for framtiden.⁴² For å klare dette, må vi bygge på den grunnleggende forestillingen om et «rikere narrativ», slik som det jeg presenterte og forsvarte i detalj i min bok *Inventing the Universe* (2015).⁴³

Det er agendaen min i denne boka. Den er gjennomsyret av de rike tradisjonene for forskning og refleksjon som vi finner både i naturvitenskapene og i den kristne teologien, samtidig som jeg oppmuntrer til å utvide dette synet på virkeligheten. Målet er å gå inn på noen av de viktigste spørsmålene om menneskets identitet, der jeg på den ene siden ønsker vitenskapelig innsikt velkommen, mens jeg på den andre prøver å tegne et «stort bilde» av menneskenaturen ut over de grensene naturvitenskapen setter. Ingen av de velbegrunnede resultatene av vitenskapelig forskning underkjennes, bortsett fra den forenklete tanken om at disse gir oss den hele og fulle sannheten om virkeligheten.

Så la oss begynne å gruble litt mer over denne merkelige verdenen vi befinner oss i. Det aller merkeligste og mest gåtefulle vesenet som holder til her, er kanskje mennesket. Vi kan starte med gåten «menneskets identitet».